

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Богатирьов І. Г. Кримінально-виконавче право України: Підручник. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 352 с.
2. Конституція України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Про основні напрями реформи кримінально-виконавчої системи в Українській РСР: Постанова Кабінету Міністрів УРСР від 11 лип. 1991 р. № 88 // Урядовий кур'єр України. – 1991. – № 103–104. – С. 3–4.
4. Про поліпшення діяльності установ кримінально-виконавчої системи: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серп. 1992 р. № 446 // Урядовий кур'єр. – 1992. – № 111–112. – 10 серп.
5. Програма приведення умов тримання засуджених, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі, а також осіб, що тримаються у слідчих ізоляторах і лікувально-трудовах профілакторіях, у відповідність із міжнародними стандартами: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 січ. 1994 р. № 31 // Урядовий кур'єр. – 1994. – № 122. – 14 лют.
6. Оксенчук І. Місце і роль Кабінету Міністрів України в механізмі творення і реалізації норм кримінально-виконавчого права / І. Оксенчук // Публічне право. – 2012. – № 3 (7). – С. 363–368.
7. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 лип. 2014 р. № 228 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.minjust.gov.ua/about_prav
8. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 3–4. – Ст. 21.
9. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 38. – Ст. 385.
10. Про затвердження Положення про Комісію з питань державної політики у сфері виконання кримінальних покарань: Наказ Міністерства юстиції України від 18 квіт. 2014 р. № 670/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0457-14>
11. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 № 2713-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 30. – Ст. 409.
12. Загальна характеристика Державної кримінально-виконавчої служби України: інформаційний портал Державної пенітенціарної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/publish/article/628075>
13. Яковець І.С. Закріплення в законодавстві України механізму реалізації спостережними комісіями основних функцій по забезпеченню прав засуджених і звільнених та участі в діяльності органів і установ виконання покарань : [посібн. для спостережних комісій України] / І. С. Яковець. – М.: PRI, 2007. – 196 с.
14. Богатирьова О.І. Участь громадськості у процесі виправлення та ре соціалізації засуджених, підоблікових кримінально-виконавчій інспекції / О.І. Богатирьова // Правничий часопис Донецьк. ун-ту. – 2013. – № 2. – С. 129–135.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Муравйов Кирило Володимирович – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансового та банківського права Інституту права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналу.

УДК 351.74:323.1

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ

Олена ОКОПНИК (Кропивницький)

Стаття присвячена організаційно-правовим аспектам регулювання відносин поліції з населенням. Досліджуються питання сучасної взаємодії поліції з населенням, розглянуто певні напрями підвищення іміджу поліції та нормативно-правова база, що регулює відносини працівників поліції з населенням.

Ключові слова: поліція, населення, авторитет, довіра, громадське суспільство, партнерство, імідж, взаємодія, співробітництво.

Статья посвящена организационно-правовым аспектам регулирования отношений полиции с населением. Исследуются вопросы современного взаимодействия полиции с населением, рассмотрены определенные направления повышения имиджа полиции и нормативно-правовая база, регулирующая отношения работников полиции с населением.

Ключевые слова: полиция, население, авторитет, доверие, гражданское общество, партнерство, имидж, взаимодействие, сотрудничество.

The Constitution of Ukraine has officially recognized human's life and health, honor and dignity, integrity and security as the highest social values. Protection of rights and freedoms determines the content of the National Police of Ukraine.

In terms of the political, social and economic changes, the need for rule of law becomes especially important to ensure public order in the streets and other public places of cities, towns and villages. The main role in the implementation of this task belongs to the Police Affairs, the principles of which are based on transparency, openness, and interaction with the population on the basis of partnership.

Exploring the practice of cooperation of the police and public, treating the empirical base of this problem, we can say that interaction of the police and population is a very relevant issue as social and economic changes in society accompanied by changes in the behavior of the society form its expression.

Speaking of police interaction with citizens, we always pay close attention to the actions of law enforcement officers only, despite the fact that the interaction will never occur if it involves only one side. Interaction provides that two or more parties have joint activities to help each other, coordinate their activities with each other, only then we can talk about cooperation in the fullest sense.

In modern conditions of effective protection of human rights the police is required conceptually new approaches that lead to radical changes of organizational and legal rules for the police force including humanization of the police and increase of its credibility, building relationships between the police and people on the basis of partnership, improving the forms, methods and means of ensuring human rights and freedoms. The need to improve the efficiency of the police in this area significantly requires a thorough and consistent scientific analysis of its institutional and legal framework.

The way the police interact with the public is a prerequisite for a successful fulfillment of its purpose. Partnership between the police and public should be based on cooperation, which should be done on a legal basis by means of specific measures and means. The interaction of the police with the population is a systematic monitoring of public opinion on the services, agencies and departments whose activities cause the most complaints of citizens and manifestation of negative reaction from the latter. To sum up the issues concerning the police we denote that public opinion, public reviews, the system of urgent public communication with the police should be taking into account.

Keywords: police, public, authority, trust, civil society, partnership, image, interaction, cooperation.

Постановка проблеми. Конституція України офіційно визнала людину її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканість та безпеку найвищою соціальною цінністю держави [4]. Захист її прав і свобод визначає зміст діяльності органів Національної поліції України.

Поруч із становленням правової держави та розвитком суспільства підвищується роль правоохоронних органів, яка направлена на забезпечення основних прав і свобод людини і громадянина, охорони громадського порядку, зміцнення громадської безпеки [8].

В умовах політичних, соціально-економічних змін, необхідності зміцнення законності, особливої актуальності набуває забезпечення громадського порядку на вулицях і в інших громадських місцях міст, селищ і населених пунктів. Головна роль у реалізації цієї задачі належить працівникам поліції справ, принципи діяльності яких будуються на гласності, відкритості, прозорості та взаємодії з населенням на засадах партнерства [8].

Будь-яка соціальна організація не може функціонувати у вакуумі, у неї завжди є зовнішнє середовище, з яким вона обмінюється інформацією, ресурсами, енергією. Ефективність діяльності поліції перебуває у прямій залежності від ступеня довіри населення, рівень якого повинен постійно визначатися відповідними соціологічними дослідженнями (постійним вивченням суспільної думки, аналізом матеріалів засобів масової інформації, листів, скарг, заяв громадян). Суспільна думка населення є своєрідною формою зворотного зв'язку, що для Національної поліції України є важливою складовою частиною управлінського процесу.

Досліджуючи практику співробітництва працівників поліції і населення, опрацювавши емпіричну базу з цієї проблеми, можна констатувати, що взаємодія поліцейських і населення є досить актуальним питанням, оскільки як соціальні, так і економічні зміни у житті суспільства супроводжуються змінами у поведінці самого суспільства, формах його життєвиявлення. Це, безумовно, впливає на діяльність правоохоронних органів, однією із форм якої є взаємодія з громадянами. Разом із становленням правової держави і громадянського суспільства зростає потреба у співробітництві органів правопорядку і населення для забезпечення основних прав і свобод людини та громадянина, охорони громадського порядку, зміцнення громадської безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема щодо формування позитивного іміджу працівників правоохоронних органів, налагодження взаємовідносин і співпраці з населенням досліджувалась такими провідними науковцями, а саме: В. Б. Аверьяновим, М. І. Ануфрієвим, О. М. Бандуркою, Д. М. Бахрахом, О. П. Битяком, І. П. Голосніченком, Є. В. Доднім, О. В. Джафаровою, М. І. Європкіною, А. Т. Комзюком, Ю. Ф. Ключніченком, В. К. Колпаковим, С. В. Ківаловим, Ю. В. Кудріком, В. М. Кудрявцевим, О. В. Міненком, В. П. Петковим, Л. Л. Поповою, Є. А. Самойленком, І. С. Самощенком, М. Ю. Фроловою, В. А. Суповим.

Мета статті полягає у розгляді проблем взаємодії поліції з населенням під час забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності та підтриманні публічної безпеки і порядку.

Виклад основного матеріалу. Говорячи про взаємодію поліції з громадянами, ми завжди приділяємо значну увагу лише діям правоохоронців, не зважаючи на те, що взаємодії ніколи не буде, якщо її прагне лише одна сторона. Взаємодія передбачає, що дві та більше сторін повинні у ході спільної діяльності допомагати одна одній, узгоджувати свою діяльність між собою, тільки тоді ми зможемо говорити про взаємодію в повному розумінні. Правоохоронці повинні роз'яснювати населенню необхідність цієї взаємодії, тобто громадяни повинні зрозуміти: що співробітник поліції – це не особа, яка посягає на їх права і свободи, а людина, яка стоїть на захисті її прав і свобод.

Але, на жаль, ступінь довіри населення до поліції залишається ще низькою. Про це свідчить невелика кількість позитивних елементів з боку населення, скорочення числа осіб, що надають підтримку.

Відношення населення до поліції – це не тільки зворотний зв'язок, але й одна з форм підтримки й допомоги громадян, їх участь в охороні громадського порядку, спосіб одержання необхідної для поліції інформації, орієнтир для комплектування кадрів.

Національна поліція в Україні – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [8]. Згідно статті 19 Конституції України, діяльність поліції керується виключно законодавством України, відповідно – всі її дії чітко регламентовані нормативно-правовими актами (так званий спеціально-дозвільний тип правового регулювання у теорії права).

Поліція це єдина система органів, що входить до структури Міністерства внутрішніх справ, виконує адміністративну, профілактичну, оперативно-розшукову, кримінальну процесуальну, виконавчу та охоронну (на договірних засадах) функції. Вона складається з підрозділів: кримінальної поліції, патрульної поліції, органів досудового розслідування, поліції охорони, спеціальної поліції, поліції особливого призначення.

На сьогоднішній день відбувається реформування міліції в поліцію – наймасштабніша реформа органів правопорядку за час незалежності України.

У сучасних умовах ефективне забезпечення прав і свобод людини у працівників поліції вимагає концептуально нових підходів, що зумовлюють докорінні зміни організаційно-правових засад функціонування підрозділів поліції, зокрема гуманізацію діяльності поліції та підвищення її авторитету, побудову відносин між поліцією і народом на засадах партнерства, вдосконалення форм, методів і засобів забезпечення прав і свобод людини. Необхідність суттєвого підвищення ефективності діяльності органів поліції у цій сфері потребує ґрунтовного й послідовного наукового аналізу її організаційно-правових засад.

Проблема взаємодії поліції з громадянами є актуальною завжди, а в наш час набуває особливого значення. Перехід до ринкової економіки супроводжувався розривом зв'язків, що раніше існували в усіх сферах життя суспільства, політичною, економічною й соціальною нестабільністю, переглядом цінностей, що стали для багатьох звичною системою. Тому так багато уваги надається питанням формування правової держави, створенню нового, що відповідає сучасним умовам, законодавства, забезпеченню його неухильного виконання. Створення реально функціонуючого механізму взаємодії поліції із населенням неможливе без чіткого й ефективного нормативно-правового регулювання цього питання.

Для досягнення цієї мети необхідно провести реформування всіх державних органів, привести їх діяльність у відповідність з вимогами такої країни, де пріоритет віддається захисту прав і свобод людини та громадянина [9, с. 109].

Поліція України є одним з найважливіших інститутів, покликаних забезпечувати реалізацію курсу взаємодії правоохоронних органів з населенням. Для цього вже було прийнято цілу низку законів, підзаконних і нормативних актів, щодо реформи Національної поліції України, серед них: Положення про Міністерство внутрішніх справ України [7], Закон України «Про Національну поліцію» [8], Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» [6] тощо.

Реформування правоохоронних органів та підвищення довіри населення до поліції повинно мати комплексний підхід до вирішення питань партнерства поліції і громадян. Ці зміни зумовлені потребою переосмислення практики партнерських відносин між міліцією (поліцією) і населенням на останні роки, а також формуванням позитивного іміджу сучасної поліції України з метою вдосконалення заходів, спрямованих на активізацію ролі та місця працівників поліції у суспільстві, приведення їх діяльності у відповідність до стандартів демократичної правової держави, зміцнення довіри населення до поліції.

Реформування Національної поліції України передбачає комплекс організаційних і практичних заходів, спрямованих на: підвищення ефективності інформування населення про діяльність поліції у сфері охорони правопорядку та законності; залучення широких верств населення до цієї діяльності; використання ефективних форм і методів взаємодії поліції із населенням; налагодження ділового співробітництва поліції з населенням і громадськими інститутами у зміцненні правопорядку та боротьбі зі злочинністю; застосування у діяльність працівників поліції позитивного досвіду поліції зарубіжних країн у взаємодії із засобами масової інформації та населення; формування позитивної громадської думки щодо стану правопорядку та діяльності

працівників поліції; підвищення рівня довіри населення до поліції; правове виховання населення та розвиток правової культури суспільства.

Реалізація передбачених реформою заходів, спрямована у першу чергу на: поліпшення суспільної репутації поліції як структури, що передбачає захист прав і свобод людини і громадянина; зміцнення довіри населення до діяльності працівників поліції, зростання правової свідомості громадян, їх готовності брати участь у діяльності щодо забезпечення правопорядку та законності, профілактиці злочинів та правопорушень; створення сприятливих умов для розвитку партнерських стосунків між поліцією та населенням; формування позитивного іміджу поліції України;

Основними шляхами реалізації передбачених реформою заходів, спрямованих на розвиток співпраці поліції з населенням та засобами масової інформації, є: розвиток інформаційної та просвітницької роботи серед населення; активізація взаємодії з населенням; підвищення професійного та культурного рівня працівників поліції.

Відповідно до напрямів реформування поліції та підвищення довіри населення до поліції одними із основних джерел формування та підвищення іміджу є засоби масової інформації, на яких покладено виконання таких заходів, як: забезпечення всебічного інформування населення через засоби масової інформації та мережу Інтернет про стан правопорядку та заходи поліцейських щодо його поліпшення, щоденну працю та героїчні вчинки працівників поліції, сумлінне виконання ними своїх службових обов'язків, об'єктивні труднощі і проблеми щодо умов праці, побуту, матеріального забезпечення і соціального захисту працівника міліції; розширення практики підготовки відомчих телепрограм на поліцейську тематику за участю найбільш ерудованих, досвідчених, з високим освітнім та культурним рівнем працівників поліції з тих чи інших правоохоронних питань; підготовку та поширення серед населення буклетів з рекомендаціями стосовно особистого захисту, захисту житла та майна від протиправних посягань; забезпечення систематичного роз'яснення населенню, у тому числі через засоби масової інформації, ймовірних загроз безпеці дітей з наданням відповідних корисних порад, спрямованих на попередження дитячого травматизму, насильства в сім'ї, профілактику злочинів та інших негативних явищ відносно неповнолітніх;

Також вагомим напрямом підвищення іміджу серед населення є спрямування зусиль Національної поліції України на популяризацію професії правоохоронця серед молоді, підвищення престижності служби в органах поліції.

Правове регулювання проблематики співпраці має охоплювати увесь спектр відповідних відносин, які на сьогодні дослідженні не в повному обсязі. На нашу думку, необхідно послідовно організовувати роботу щодо забезпечення нового рівня співпраці поліції з населенням, адаптації та орієнтації в діяльності співробітників поліції, як зазначено в Конституції України на те, що найвищою цінністю в державі є людина, її права та свободи [4]. Організуючи діяльність на цих принципах, працівники поліції зможуть налагодити співпрацю з населенням. Але для здійснення цього необхідно наступне:

по-перше, проведення нової кадрової політики в Національній поліції України, яка б дозволила працювати лише висококваліфікованим, відданим своїй справі професіоналам. Впровадження в життя такої кадрової політики, у спектр діяльності якої входило б широке коло функцій, реалізація яких підпорядковувались би єдиній меті: створенню якісно нової української поліції, яка б відповідала сучасним європейським стандартам;

по-друге, держава повинна створити такі умови, які б підвищили авторитет поліції і порядок проходження служби. Процес навчання та виховання співробітників поліції належить, в першу чергу, до компетенції держави. Але це не виключає можливості міжнародного співробітництва, і не повинно зменшувати значення громадських організацій, які діють в сфері прав людини;

по-третє, необхідно поширювати обмін досвідом роботи між працівниками поліції України й поліцією зарубіжних країн як на рівні керівництва, так і між територіальними відділами поліції. Існує потреба поглибленого вивчення та розробки рекомендацій щодо використання зарубіжного досвіду співробітництва поліцейських структур і громадян з урахуванням особливостей менталітету українського суспільства.

Висновки. Підводячи підсумки, слід зауважити, що зв'язок органів поліції з громадськістю є необхідною передумовою успішного виконання ними свого призначення. Розглядаючи питання партнерських відносин між поліцією та населенням, необхідно опиратися на співпрацю, яка повинна здійснюватись на правових засадах за допомогою певних заходів і засобів. Взаємодія органів поліції з населенням – це систематичне здійснення моніторингу громадської думки щодо служб, органів і підрозділів, діяльність яких викликає найбільше нарікань громадян та прояву негативної реакції з

боку останніх. Процес підбиття підсумків діяльності поліцейських повинен відбуватися із врахуванням громадської думки, відгуків населення, функціонування системи термінового зв'язку населення з міліцією.

Для поліпшення стосунків поліції з громадськістю необхідно вжити послідовну систему заходів для створення позитивного іміджу працівників поліції, налагодити чітку систему інформування населення про діяльність Національної поліції України, вдосконалити існуючу систему дослідження громадської думки та реагування на неї. Важлива ідея полягає в тому, що комунікативні технології можуть працювати в інтересах обох сторін – влади й громадськості, впливаючи на громадську думку в напрямку формування позитивного іміджу, репутації та авторитету поліції.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Взаимодействие общества и полиции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://patrol.police.gov.ua/ru/project/vzayemodiya-gromady-ta-politsiyi/>
2. Дар'я Бюра. Новая полиция: 13 главных отличий от милиции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ipress.ua/ru/articles/novaya_polytsyya_13_glavnih_otlychuy_ot_mylytsyy_130782.html
3. Завгородній В. А. Характеристика принципів взаємодії органів внутрішніх справ та громадських організацій у протидії корупції / В. А. Завгородній // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: збірник наукових праць. – 2008. – № 2 (38). – С. 158-171.
4. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30 – Ст. 141.
5. Недов С. Л. Засоби масової інформації як суб'єкт формування громадської думки про органи внутрішніх справ / С. Л. Недов // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ : збірник наукових праць. – 2007. – №3 (3). – С. 158-165.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху: Закон України від 14 липня 2015 року // Відомості Верховної Ради, 2015. – № 39. – ст. 372.
7. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р // Офіційний вісник України, 2015. – № 89. – Ст. 2972.
8. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року // Офіційний вісник України, 2015. – № 63. – Ст. 2075.
9. Фільштейн В. Л. Відокремлення завдань, функцій і структури органів внутрішніх справ та міліції – один із напрямів реформування ОВС України (на досвіді Міністерства внутрішньої безпеки та Національної поліції держави Ізраїль) / В. Л. Фільштейн // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності : Збірник наукових праць. – 2008. – №2 – С. 109-117.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Окопник Олена Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри галузевого права Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

УДК 341.232

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Світлана ПОЛЯРУШ (Кропивницький)

Стаття розкриває процес розвитку інституту гуманітарної допомоги від його зародження до сучасного періоду. Проведено аналіз понятійного апарату та нормативної бази даної інституції. Звернуто увагу на сучасний стан надання гуманітарної допомоги в Україні.

Ключові слова: гуманітарна допомога, українське законодавство, гуманітарна функція.

Статья раскрывает процесс развития института гуманитарной помощи от его зарождения до современного периода. Проведен анализ понятийного аппарата и нормативной базы данной институции. Обращено внимание на современное состояние предоставления гуманитарной помощи в Украине.

Ключевые слова: гуманитарная помощь, украинское законодательство, гуманитарная функция.

This article is devoted to the process of development of the institute of humanitarian assistance. The author analyzes notions and laws which are connected with humanitarian assistance.

Humanitarian assistance has begun from the charitable assistance. We can distinguish two periods in history of humanitarian assistance. The first period is connected with charitable organizations and the second one with the United Nations Organization's activity.